

Polismyndigheten
Rättsavdelningen

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.nm@regeringskansliet.se

Remissvar avseende betänkandet Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Sammanfattning

Polismyndigheten välkomnar utredningens förslag som syftar till att personer som omfattas av mottagandelagen ska koncentreras till vissa områden i landet. Myndigheten ser vidare positivt på förslagen rörande närvarokontroll, anmälningsskyldighet och möjligheten med beslut i vissa fall om boende för asylsökande på särskilda platser. Polismyndigheten har inte heller någon invändning mot förslaget på den nya underrättelseskyldigheten för myndigheten.

Polismyndigheten lämnar följande synpunkter.

Polismyndighetens synpunkter

Behov att samordna resultat av utredningar inom migrationsområdet

Som påtalas i betänkandet har ett flertal statliga utredningar pågått inom migrationsområdet samtidigt som arbetet med denna utredning.¹ Förslagen i detta betänkande har också beröringspunkter med promemorian *Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlännningar vid tillfälliga verkställighetshinder* (Ds 2024:23). Det gäller inte minst frågan om anmälningsskyldighet. Polismyndigheten välkomnar därför att resultaten av utredningarna ska samordnas. Det kan antas ge bättre förutsättningar att synliggöra potentiella överlappningar, begreppsproblematik och andra oförutsedda konsekvenser som slutsatserna i de olika utredningarna kan innebära. I det fortsatta arbetet är det också av vikt att beakta hur förslagen i detta betänkande kommer att förhålla sig till EU:s asyl- och migrationspakt,

¹ SOU 2024:68, kap. 14.1.

t.ex. den nya screeningförfordningen och förfordningen om asyl- och migrationshantering.² Dessa förfaranden kommer att gälla vid den tidpunkt som mottagandelagen är tänkt att träda i kraft.

En möjlighet för Polismyndigheten att lämna synpunkter vid beslut om boende för asylsökande på särskild plats av hänsyn till allmän ordning

Enligt förslag i betänkandet kommer Migrationsverket få möjlighet att besluta att en asylsökande som har fyllt 16 år får bo enbart på en bestämd plats av hänsyn till allmän ordning eller om det behövs för att hindra den asylsökande från att avvika när det finns risk för avvikande.³ Utifrån de individer som enligt betänkandet kan komma att omfattas av begreppet allmän ordning enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet⁴, kan det antas att det rör sig om individer som på olika vis kan vara av intresse för Polismyndigheten. Utifrån myndighetens arbete kan Polismyndigheten samtidigt ha information om exempelvis olika grupperingar av kriminella som befinner sig i ett visst geografiskt område och annan värdefull kunskap, som kan vara stor nytta för den lämplighetsbedömning av boendeplats som Migrationsverket ska göra i sammanhanget.

Polismyndigheten anser mot bakgrund av detta att myndigheten, inför ett beslut om boende på särskild plats för asylsökande av hänsyn till allmän ordning, bör ges tillfälle att lämna synpunkter på boendeplatsens lämplighet. Möjligheten att lämna synpunkter bör även finnas i samband med byte av tilldelad boendeplats. Förslagsvis regleras detta genom ett tillägg till nuvarande förslag i 3 kap. 9 § mottagandelagen.

Vad Polismyndigheten förordar liknar den reglering som nyligen har föreslagits i Ds 2024:23.⁵ Även detta får anses utgöra ett skäl till att införa en liknande möjlighet i mottagandelagen. En individ skulle kunna omfattas av mottagandelagen i ett skede av asylprocessen, för att senare istället komma att omfattas av lagen om bistånd vid inhibition av verkställigheten för vissa utlänningar. En möjlighet för Polismyndigheten att lämna synpunkter enligt mottagandelagen kan också bidra till att individer av intresse för rättsvårdande myndigheter i Sverige kan komma att uppmärksammas tidigare under deras vistelse i landet. Som framgår bör det utformas som en möjlighet för Polismyndigheten att lämna synpunkter och inte ett krav. På så vis kan en

---

² Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1356 och (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024.

³ SOU 2024:68, kap. 5.4.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning).

⁵ Ds 2024:23, kap. 9.9.3.

onödig arbetsbörda undvikas för respektive myndighet i ärenden där det saknas skäl för Polismyndigheten att yttra sig närmare till Migrationsverket.

Straffansvar vid åsidosättande av områdesbegränsning och anmälningsskyldighet

I betänkandet övervägs huruvida det bör vara straffbart för asylsökande och personer med avlägsnandebeslut att åsidosätta områdesbegränsningen och anmälningsskyldigheten enligt mottagandelagen.⁶ Till skillnad från utredningens slutsatser i denna del anser Polismyndigheten att enbart konsekvenser för dagarsättningen inte är tillräckligt. Det bör därför införas ett straffansvar i syfte att skapa starkare incitament för utlänningar som omfattas av mottagandelagen att följa regelverket.

Det finns här skäl att i viss mån beakta betänkandets utvärdering av 2016 års ändring i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.⁷ De ändringar som då gjordes syftade bl.a. till att öka incitamentet för utlänningar att frivilligt lämna landet genom begränsningar i rätten till bistånd. Bedömningen i utvärderingen är att åtgärden har fått en direkt motsatt effekt. Incitamenten bland individer som fått ett avlägsnandebeslut att självmant lämna landet bedöms ha minskat, samtidigt som ändringen enligt utredningen troligtvis bidragit till att fler personer med avlägsnandebeslut istället har avvikit. Utvärderingens resultat ger alltså inte stöd för att enbart biståndsbegränsning skapar tillräckliga incitament.

Vidare bör det beaktas att asylsökande som kommer att omfattas av anmälningsskyldigheten enligt mottagandelagen avser utlänningar som bedömts utgöra ett hot mot allmän ordning. Det kan röra sig om personer som begått brott eller som tillhör eller stödjer en terroristorganisation.⁸ Det kommer därtill avse utlänningar där en avvikanderisk konstaterats. De aktuella personerna kan antas ha använt felaktiga identiteter, hållit sig undan, medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller undanhållit väsentlig information.⁹ Polismyndigheten ifrågasätter även utifrån detta att endast en nedsättning av dagsersättning skulle utgöra ett tillräckligt starkt skäl för att denna grupp asylsökande ska följa regelverket.

Enligt utredningens överväganden skulle en straffrättslig sanktion framstå som mer motiverad om det visar sig bli vanligt att skyldigheterna åsidosätts i stor omfattning, jämfört med om det främst skulle röra sig om enstaka överträdelser av personer som bor på sitt boende och i övrigt samarbetar med

---

⁶ SOU 2024:68, kap. 5.6 och 7.5.2.

⁷ Ibid, kap. 6.

⁸ Jfr. ibid, kap. 5.4.2.

⁹ Jfr. 1 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716).

Migrationsverket. Det framförs också att straffrättsliga sanktioner skulle vara mycket kostnadskrävande för det allmänna, innebära betydande ingrepp för de enskilda och att verkställigheter av avlägsnandebeslut skulle kunna fördröjas på grund av åtal om brott mot anmälningsskyldigheten eller områdesbegränsningen.

Polismyndigheten anser emellertid att farhågorna i sammanhanget kan motverkas genom att det vid ringa brott endast bör väckas åtal om det är motiverat från allmän synpunkt. Detta skulle i sådana fall också likna förslaget i Ds 2024:23.¹⁰ Även i nu förevarande fall hade det inneburit en möjlighet att underlåta åtal i ärenden där åtalet inte fyller något rimligt syfte, till exempel då en utlänning har brutit mot en anmälningsskyldighet eller områdesbegränsning vid ett enstaka tillfälle på grund av att han eller hon eller någon nära anhörig blivit akut sjuk och hastigt tvingats söka sjukhusvård. Då åtal även bör kunna underlåtas om en verkställighet av ett avlägsnandebeslut är möjlig att genomföra i närtid, skulle en rättsprocess även i dessa fall inte hindra en verkställighet som hade varit möjlig att genomföra.

Risken för att förekomma i belastningsregistret som ett tydligt incitament för att uppfylla åtaganden i sammanhanget, ska avslutningsvis inte heller underskattas utifrån betydelsen det kan ha för möjligheten att beviljas uppehållstillstånd på annan grund vid avslag på asylansökan.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Majoriteten av de verkställighetsärenden som överlämnas från Migrationsverket till Polismyndigheten avser avvikna individer med avlägsnandebeslut. En effekt av utredningens förslag är att Migrationsverket och Polismyndigheten i ett tidigare skede kommer att få information om en individ avvikit. Oaktat om antalet avvikna individer minskar eller ökar på grund av detta, kommer Polismyndigheten ha mer aktuell information att utgå ifrån i de ärenden som överlämnas från Migrationsverket, vilket är positivt.

Den geografiska begränsningen för såväl asylsökanden som för de med avlägsnandebeslut kommer att innebära att polisens arbete koncentreras mer till vissa områden, t.ex. vad gäller handräckning och eventuella ordningsstörningar. Såsom påtalas i betänkandet bör därför Migrationsverkets placering av boenden göras i samråd med Polismyndigheten för att säkerställa att Polismyndighetens kapacitet matchar behovet i ett potentiellt område.¹¹

---

¹⁰ Ds 2024:23, kap. 6.21.4.

¹¹ SOU 2024:68, kap. 15.3.2.

Förslaget att Polismyndigheten ska underrätta Migrationsverket om en individ påträffas utanför det anvisade geografiska området kommer sannolikt att leda till viss ökad arbetsbelastning för polisanställda.¹² De osäkerheter som framgår av förslaget gör det dock svårt att beräkna de ekonomiska effekterna för Polismyndigheten. Först när beräkningar av förväntat antal asylsökande genomförts samt lokalisering av asylboenden fastställts kan en bedömning göras huruvida förslaget kan hanteras inom befintligt anslag eller ej.

Asylsökande ska enligt utredningens förslag ges rätt att arbeta utan arbetstillstånd först efter en viss tid i Sverige.¹³ Polismyndigheten, som inte har några invändningar mot förslaget, instämmer samtidigt i bedömningen att det finns en risk att fler asylsökande kommer att arbeta i landet utan att ha rätt till det. Detta riskerar i sin tur också att innebära en ökad belastning för Polismyndigheten när fler asylsökande som arbetar olagligt påträffas i samband med exempelvis arbetsplatsinspektioner.

Yttrandet har beslutats av juristen Tony Back efter föredragning av juristen Oscar Lehmann. Rättschefen Gunilla Hedwall har deltagit vid den slutliga handläggningen. Rikspolischef Petra Lundh har informerats om yttrandet.

POLISMYNDIGHETEN

Tony Back

Oscar Lehmann

Dokumentet har fastställts digitalt och har inga underskrifter.

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli

---

¹² Ibid, kap. 5.3.5.

¹³ Ibid, kap. 8.3.5.